

Συζήτηση στρογγυλής τραπέζης της Ημερίδας «Επαγγελματική εκπαίδευση και ανάπτυξη»

Η Ημερίδα ολοκληρώθηκε με συζήτηση στρογγυλής τραπέζης στην οποία συμμετείχαν οι κύριοι: **Κυριάκος Λουφάκης**, Πρόεδρος Συνδέσμου Εξαγωγέων Βορείου Ελλάδος (ΣΕΒΕ), **Εμμανουήλ Βλαχογιάννης**, Αντιπρόεδρος Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου Θεσσαλονίκης (ΕΒΕΘ), **Χρήστος Γεωργίου**, Διευθυντής Τεκμηρίωσης και Μελετών του Συνδέσμου Βιομηχανιών Βορείου Ελλάδος (ΣΒΒΕ), **Μπάμπης Χαραλαμπίδης**, Επιστημονικός Συνεργάτης του Ινστιτούτου Εργασίας ΓΣΕΕ, **Σταύρος Σταύρου**, πρώην Αναπληρωτής Διευθυντής CEDEFOP. Τη συζήτηση συντόνισε ο Καθηγητής **Νικόλαος Μουσιόπουλος**, πρώην Κοσμήτορας της Πολυτεχνικής Σχολής ΑΠΘ και τέως Αντιπρόεδρος του Διεθνούς Πανεπιστημίου Ελλάδος.

Πριν την παρουσίαση των συμμετεχόντων, ο κ. Μουσιόπουλος υπογράμμισε την άμεση σχέση της επαγγελματικής εκπαίδευσης με την ανάπτυξη, τεκμηριώνοντας την ύπαρξη ενός φαύλου κύκλου, σύμφωνα με τους Kelpanides et al., 2016¹:

- Η ανεπάρκεια δεξιοτήτων παρεμποδίζει την οικονομική ανάπτυξη.
- Χωρίς οικονομική ανάπτυξη δεν υπάρχει υψηλή ζήτηση για τεχνική και επαγγελματική εκπαίδευση υψηλών προδιαγραφών, με αποτέλεσμα την πλήρη επικράτηση της γενικής εκπαίδευσης.
- Χαμηλής ποιότητας επαγγελματική εκπαίδευση δεν διευκολύνει την ανάπτυξη των δεξιοτήτων που θα έπρεπε να είχαν οι νέοι άνθρωποι που θα στελεχώσουν επιχειρήσεις που θα πρωταγωνιστήσουν στην οικονομική ζωή της χώρας.

Στη συνέχεια, ο κ. Μουσιόπουλος έθεσε στους συμμετέχοντες τα εξής ερωτήματα:

1. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρόσφατα χαρακτήρισε απογοητευτικές τις επιδόσεις του εκπαιδευτικού μας συστήματος σε ότι αφορά την απόκτηση βασικών δεξιοτήτων και τη συμμετοχή στην επαγγελματική εκπαίδευση. Πόσο σοβαρή θεωρείτε την επίδραση του γεγονότος αυτού στην πορεία της οικονομίας της χώρας;
2. Ποιες είναι κατά τη γνώμη σας οι κύριες αιτίες για τη μέχρι τώρα αποτυχημένη πορεία της επαγγελματικής εκπαίδευσης στη χώρα μας;
3. Σε ποιο βαθμό έχει προετοιμασθεί ο παραγωγικός ιστός της χώρας ώστε να μπορέσει να συμβάλει στην επιτυχία του θεσμού της μαθητείας;

¹ M. Kelpanides, D. Poimenidou and Z. Malivitsi, 2016. Greek Education. Explaining Two Centuries of Static Reproduction. *Südosteuropa* 64, 2, 226-255.

4. Πώς βλέπετε το ρόλο του φορέα σας σε ότι αφορά τον προσδιορισμό των επιθυμητών μαθησιακών αποτελεσμάτων και τις διαδικασίες πιστοποίησης της μάθησης;

Κατά τον κ. Λουφάκη υπάρχει αναμφίβολα μεγάλη έλλειψη άρτια εκπαιδευμένων στελεχών στην Ελλάδα, τη στιγμή που είναι κοινά αποδεκτό πως οι Έλληνες απόφοιτοι διαπρέπουν στο εξωτερικό. Τόνισε επίσης ότι όταν υπάρχουν οι κατάλληλες συνθήκες εκπαίδευσης οι απόφοιτοι μπορούν να επιτύχουν ένα υψηλό επίπεδο απόδοσης. Ακόμη αποτελεί συχνό φαινόμενο η ουσιαστική έλλειψη γνώσεων των σημερινών αποφοίτων ακόμη και στο αντικείμενο των σπουδών τους, γεγονός που λειτουργεί εις βάρος της επαγγελματικής εκπαίδευσης.

Ο κ. Λουφάκης θεωρεί πως ένας βασικός παράγοντας που θα ενδυναμώσει τις προσπάθειες εφαρμογής προγραμμάτων επαγγελματικής εκπαίδευσης είναι να προσδώσουμε τον απαραίτητο σεβασμό και την αντίστοιχη κοινωνική καταξίωση στους εκπαιδευόμενους.

Από την σκοπιά των επιχειρήσεων η μαθητεία δεν πρέπει να θεωρείται ως μέσο μείωσης της ανεργίας, καθώς είναι χαρακτηριστικό πως σε χώρες όπως η Γερμανία οι επιχειρήσεις επενδύουν στη μαθητεία και την επαγγελματική κατάρτιση των αποφοίτων. Μολονότι οι ελληνικές επιχειρήσεις, όπως παρουσιάστηκε και από τον κ. Βλάχο, αναγνωρίζουν την αξία της μαθητείας και θέλουν να συμμετέχουν σε συναφή προγράμματα, τελικά δεν προχωρούν σε υλοποίηση. Ο κ. Λουφάκης επισήμηνε πως είναι εσφαλμένη η εντύπωση ότι οι επιχειρήσεις θεωρούν τη μαθητεία ως φθηνή εργασία. Αυτό που είναι απαραίτητο να διασφαλιστεί είναι πως η επαγγελματική κατάρτιση θα αποτελέσει μια win-win κατάσταση για το αμοιβαίο όφελος της επιχείρησης και του μαθητή. Για τον μεν πρώτο πρέπει να υπάρχουν για παράδειγμα τα μισθολογικά κίνητρα, ενώ για το δεύτερο να υπάρχει ικανό διάστημα απασχόλησης, ώστε ο μαθητευόμενος να επωφεληθεί από την εμπειρία απασχόλησης.

Τέλος, ο κ. Λουφάκης τόνισε ότι ο ΣΕΒΕ αποτελεί μέλος του International Association of Trade Training Organizations και έχει αναπτύξει προγράμματα εκπαίδευσης σε θέματα εξαγωγών, έχουν εκδώσει σχετικό εγχειρίδιο, πραγματοποιήσαν επιμορφωτικά σεμινάρια και έχουν ιδρύσει οργανισμό πιστοποίησης για τη διεθνή αναγνώριση των παρεχόμενων υπηρεσιών στον τομέα αυτό.

Ακολουθως, ο κ. Βλαχογιάννης τόνισε πως τα αποτελεσματικά συστήματα δυαδικής κατάρτισης οφείλουν να χαρακτηρίζονται από τα εξής στοιχεία :

1. Συνεπή αρχιτεκτονική που αντιστοιχεί στην οργάνωση του περιεχομένου της κατάρτισης, στη χρονική κατανομή μεταξύ πρακτικής και θεωρητικής κατάρτισης και στη μέθοδο πιστοποίησης του αποτελέσματός της.

2. Σε ένα συμπαγές πλέγμα κινήτρων που κατευθύνει τους καταρτιζόμενους και αφήνει ελεύθερη έκφραση των προτιμήσεών τους.
3. Σε μια δομή που εκτελεί, παρακολουθεί και ελέγχει την ποιότητα του συστήματος κατάρτισης.

Δυστυχώς τα στοιχεία αυτά δεν είναι εύκολο να εντοπιστούν στην κατάσταση που επικρατεί σήμερα στη χώρα μας για την επαγγελματική κατάρτιση. Αντ' αυτού διαπιστώνεται ένας σημαντικός βαθμός αυταρέσκειας που προφανώς βρίσκεται σε αντίστιξη με την αστοχία του συστήματος. Συμπερασματικά, πρέπει να καταβληθεί μια συστηματική προσπάθεια για τη βελτίωση της επαγγελματικής κατάρτισης στην Ελλάδα και την αντιστοίχισή της με τις πραγματικές ανάγκες της αγοράς.

Κατά τη διάρκεια της εισήγησής του ο Δρ. Χρήστος Ε. Γεωργίου ανέφερε τις ακόλουθες αιτίες για την αποτυχημένη πορεία της επαγγελματικής εκπαίδευσης στη χώρα μας.

1. Σύζευξη προσφοράς και ζήτησης: ποτέ δεν υπήρξε στην Ελλάδα ένα παρατηρητήριο προσφοράς και ζήτησης. Επιπλέον, υπάρχει μόνιμη αργοπορία στην εξαγωγή στατιστικών στοιχείων που αφορούν την αγορά εργασίας. Ακόμη μεγαλύτερη αργοπορία παρατηρείται στην μετουσίωση από τη δημόσια διοίκηση των συμπερασμάτων σε πολιτικές, και ακόμη μεγαλύτερες καθυστερήσεις για την εφαρμογή τους στην πράξη. Ο χρονισμός, και ειδικά ο στρατηγικός σχεδιασμός, είναι λέξεις άγνωστες και για το κράτος και για την κοινωνία.
2. Εθνικό Πλαίσιο Προσόντων: θα πρέπει να είναι λειτουργικό και να διευκολύνει την πρόσβαση των εργαζομένων στη γνώση.
3. Απαιτείται η συμμετοχή όλων των κοινωνικών εταίρων στη διαμόρφωση του Εθνικού Πλαισίου Προσόντων.
4. Δεν δόθηκε ποτέ η απαραίτητη προσοχή στα μεσαία στελέχη, τα οποία μπορούν να στελεχώσουν με επιτυχία κρίσιμους κλάδους για την ανάπτυξη της χώρας και της εθνικής οικονομίας.
5. Υπάρχει η παγιωμένη αντίληψη στην κοινωνία ότι οι απόφοιτοι τεχνικής εκπαίδευσης αποτελούν εργαζόμενους δεύτερης κατηγορίας.
6. Η πιστοποίηση προσόντων: είναι αντικειμενική; είναι αμερόληπτη;

Μετά από εξιστόρηση της προσωπικής του εμπλοκής με το όλο θέμα, ήδη από την εποχή της διδακτορικής του εργασίας, ο κ. Σταύρου, χωρίς την παραμικρή διάθεση περιαυτολογίας, διαπιστώνει σήμερα προς πολύ μεγάλη του λύπη, ότι στις δυο μονογραφίες που είχε συγγράψει για την Επαγγελματική Εκπαίδευση στην Ελλάδα, κατ' ανάθεση του Cedefop το 1985 και το 1993, η μεγάλη πλειονότητα των αδυναμιών και ελλείψεων που είχε επισημάνει τότε ισχύουν σχεδόν απaráλλακτες και σήμερα. Ως προς τις ερωτήσεις του Καθηγητή Μουσιόπουλου έδωσε τις εξής απαντήσεις:

1. Η αρνητική επίδραση της ανεπάρκειας στην Ελλάδα ανθρώπινου δυναμικού που να κατέχει βασικές δεξιότητες είναι καταλυτική. Αυτό είναι άλλωστε ένα από τα δυο-τρία κριτήρια, που σε πάρα πολλές ευρωπαϊκές χώρες (ειδικά εκεί όπου ίσχυσε επί δεκαετίες ο «υπαρκτός σοσιαλισμός») θεωρούνται ως καθοριστικής σημασίας για την προσέλκυση (ντόπιων και κυρίως ξένων) επενδύσεων, άρα και για την οικονομική ανάπτυξη.
2. Αν και η κοινωνικό-οικονομική πραγματικότητα έχει αναιρέσει εδώ και τουλάχιστον 15 χρόνια την παλαιότερη άποψη ότι η ανώτατη εκπαίδευση αποτελεί εχέγγυο για πετυχημένη επαγγελματική καριέρα ή/και διορισμό στο Ελληνικό Δημόσιο και μολονότι οι τεχνίτες και τεχνικοί μεσαίου επιπέδου είναι περιζήτητοι και αμείβονται ικανοποιητικότερα, σε γονείς και νέους ισχύει ακόμη, ως καθαρή ιδεοληψία, η παλιά αντίληψη. Έτσι, μόνον ένα μικρό ποσοστό των αποφοίτων της υποχρεωτικής εκπαίδευσης επιλέγει την επαγγελματική εκπαίδευση για συνέχιση των σπουδών.
3. Η Μαθητεία – υπό την εποπτεία του ΟΑΕΔ - έχει σημειώσει για πάνω από μισόν αιώνα μια πετυχημένη διαδρομή στην Ελλάδα. Ωστόσο, η Μαθητεία για την οποία γίνεται λόγος σήμερα (ως 4^ο μεταλυκειακό έτος) μικρή μόνον σχέση έχει με εναλλασσόμενη εκπαίδευση. Επιπλέον, σ' αυτήν τη νέα προσπάθεια δεν φαίνεται να αξιοποιούνται παρά ελάχιστα οι πολύτιμες εμπειρίες που αποκτήθηκαν μέσω της Μαθητείας του ΟΑΕΔ.
4. Ως συνταξιούχος δεν εκπροσωπεί κανέναν φορέα αυτού του είδους, οπότε απάντησε γενικότερα. Είναι απολύτως απαραίτητη και καθοριστικής σημασίας η συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων τόσο στον προσδιορισμό όσο και στην πιστοποίηση της επίτευξης των μαθησιακών αποτελεσμάτων. Πάντως, ο αποκλειστικός προσανατολισμός σ' αυτά τα τελευταία, ως αποκλειστικού παιδαγωγικού υποδείγματος δεν πείθει απόλυτα, διότι υπακούει μόνον σε κριτήρια χρηστικότητας – και μάλιστα πρόσκαιρης.

Τέλος, ο κ. Χαραλαμπίδης συμφωνώντας σε αρκετά σημεία με τους προηγούμενους ομιλητές, επισήμανε ότι:

- Οι απογοητευτικές επιδόσεις του εκπαιδευτικού συστήματος μπορούν να αποδοθούν και στην οικονομική κρίση και στα φαινόμενα υποχρηματοδότησης και υποστελέχωσης.
- Η χαμηλή συμμετοχή στην επαγγελματική εκπαίδευση είναι ένα διαχρονικό πρόβλημα που σχετίζεται με το παραγωγικό πρότυπο της χώρας.
- Η ύπαρξη κατάλληλης παραγωγικής δομής/βάσης αποτελεί προϋπόθεση για την λειτουργία της επαγγελματικής εκπαίδευσης
- Η αποτυχημένη πορεία της επαγγελματικής εκπαίδευσης στη χώρα μας οφείλεται : στις αντιλήψεις της κοινωνίας για την χειρωνακτική εργασία, στη χαμηλή ποιότητα εκπαίδευσης που προσφέρει, με την περιορισμένη

εφαρμογή ή/και απουσία σύνδεσης εκπαίδευσης - πρακτικής άσκησης (θεσμός μαθητείας)

- Παρατηρείται συστηματική υπονόμηση του θεσμού της μαθητείας από ορισμένες επιχειρήσεις και κλάδους (Τουρισμός) όπου η μαθητεία τείνει να υποκαθιστά και να αντικαθιστά την μισθωτή εργασία και να δημιουργεί φθηνή εργασία, απροστάτευτη και δίχως δικαιώματα.
- Το Ινστιτούτο Εργασίας της Γ.Σ.Ε.Ε επιθυμεί και διεκδικεί τη συμμετοχή του τόσο στο προσδιορισμό των μαθησιακών αποτελεσμάτων όσο και στις διαδικασίες πιστοποίησης.